

KRITIK

Arkitekturtidskriften KRITIK #30

juni 2016

Syntes förlag

ISSN 1654-7969

Pris: 125 SEK

Bo.Nu.Då

Pär Eliaeson

Jag satte mig ner i celsingsofforna under vernis-sagen och pustade ut. Det jag mest av allt kände var rörelse. Här har vi en utställning med ett starkt och laddat koncept – i en brinnande fråga – som är mycket väl genomförd till både form och innehåll. En intelligent och bildad människa har verkat, till ett kvalificerat resultat. I någon mån är detta lägstanivå på en statlig institution med ansvar för folkbildning i centrala samhällsfrågor, men realiteten har varit en annan.

Arkitektur- och designcentrum (även känt som Arkitekturmuseet) har excellerat i missade möjligheter de senaste två decennierna. Inkompetent ledarskap och kompetensdränering har fått helt logiska följder. Denna utställnings kvalitet har skapats av utomstående krafter genom tidskriften Arkitekturs chefredaktör Dan Hallemar (curator) och Spridd (utställningsdesign). Naturligtvis har myndigheten varit beställare och utförare, men dessa kreativa krafter uttrycker sig så suveränt att ingen annan avsändare märks. Bara det en enkel och slagkraftig utsaga kring hur framstående arkitektur till innehåll och form

skapas. Genom att anlita människor som besitter djup kunskap och som kan arbeta kreativt och effektivt. Ett kapital som är ovärderligt och omöjligt att skapa på ett enkelt sätt. Så enkelt och så svårt. Arkitekturen och designen som det möjligas konst. Innehåll och form i kraftfull och dynamisk förening.

Något airhead sa i sociala medier att "detta är ingen utställning, det är ett kompendium". Bättre kritik kan man väl inte få av en samtid som inte orkar läsa texter längre än ett inslag i kulturnyheter. Som tror att hemlösheten saknar plats i bostadsfrågan. Som tror att priset på en bostadsrätt är ett mått på stadskvalitet. Den våpiga, populistiska och ekonomistiska epok vi nu måste bryta oss ur.

Bostadsfrågan är en oerhört komplex sak. Vi löser inte bostadskrisen på ett enkelt sätt. Detta kräver det bästa av oss. Och för det är denna utställning ett mycket bra verktyg. Utställningen är mycket rik, den har ett väl utarbetat innehåll i en stödjande och samtidigt expressiv form. Den utstrålar ett allvar och en kompetens som bara kan röra en krävande betraktare. De som utträkas av denna utställning är ynkliga människor som bör hålla sig borta från alla viktiga samhällsfrågors behandlande tills dess deras mognad och visdom möjligtvis behagar inträda i sinom tid. Vi andra måste förvalta denna utställning, utvinna så mycket det går ur den, under den rikliga tid den står på museets golv. Vi måste verkligen göra det. Vi får inte misslyckas med det.

Dan Hallemars tänk tar avstamp i året 1917, när den svenska bostadspolitiken föddes, i och med att regleraingar av den (dåvarande) ekonomiska rovdriften i bostadsförsörjningen infördes. En mild ironisk blinkning. Eller som Hallemar också uttrycker det: "det var 1917 när svenskarna inte längre i stor utsträckning flydde ut i världen, utan bestämde sig för att stanna i sitt land".

Kring detta enkla, starka och engagerande koncept löper utställningens tema. Grundtesen är: detta är inget nytt, vi har gjort detta förr.

Bo.Nu.Då:

Bostadsfrågor och svar under 99 år

Curator: Dan Hallemar

Utställningsdesign: Spridd

Grafisk form: Futurniture

16 april 2016 - 8 januari 2017

Arkitektur- och designcentrum

Samtliga foto: Pär Eliaeson

Foto: Spridd

Och som vanligt: de nya lösningarna ser ALDRIG ut som de gamla. Det är grundregeln. Vi kan inte kopiera eller upprepa, varken fysiskt, estetiskt eller politiskt. Fast det ligger närmast til hands. Den faran ger Hallemar och museet sjutton i, de litar på oss i publiken, att vi kan tänka själva och behandla komplicerad och svår information och göra kloka och kreativa val. Att besöka denna utställning är som att se ett utvalt BBC-program på Kunskapskanalen, man känner sig intelligent och kompetent, tilltalad på ett båda kvalificerat och uppförande vis. Ett rus av kunskapslust uppfyller en och känslan befruktar förnuftet.

Denna utställning står öppen under en längre tidsperiod än Venedigbiennalen. Helt på sin plats. Den institution och myndighet som är värd har stått under både ideologiska angrepp och i dålig jordmån under flera år. Denna utställning visar med kraft vad museet i sina bästa stunder kan göra. Det kommer att stå klart när hela tiden fått verka. Denna utställning var det bästa som kunde hända museet just nu. Finner inte museet sin plats i samhället efter detta är det utom hopp. Och vi förtjänar då inte heller museet.

Detta om innehållet. Vad vore en utställning på Arkitekturmuseet utan en utställningsarkitektur. Ola Broms Wessel och Klas Ruin på arkitektkontoret Spridd är ansvariga. Normalt sett är en mindre synlig arkitektur bra, inte minst för innehållstunga framställningar. Men denna gång tycker jag more hade varit more. En kraftfull och tydlig och tektonisk struktur i ädelt nordiskt material bildar både bildligt och bokstavligt ramverk genom rummen. Den skall också utgöra stomme till museets kommande basutställning, så det är långsiktigt och rationellt tänkt. Men den återhållna och övermålad materialiteten och sinnligheten hade kunnat få komma fram och ge lukt och smak till den andliga spisen. Detta blir för kontrollerat och fejt som fullödigt betydelsebärande byggnadskonst för våra kroppar.

Men själva utställningsdesignen tar mer plats och vågar lite mer. Privat och personligt får träda fram, fulhet och patina får råda. Enskilda delar är slående: en hisnande vacker spårvagnsfärd genom Göteborg projicerad upp till himmelskt format säger mycket om vad en stad är. Så mycket mer än arkitektur. Ett både abstrakt och konkret möblerat hem från en annan tid är omöjligt att värja sig ifrån. Filmade personliga historier från vår samtids bostads-situation framkallar sentiment utan att vara sentimentala. Å, hur ovanligt det är.

Samtidens arkitekters tappra försök till konkret bostadspolitik har också en plats i utställningen, även om de i det historiska perspektivet framstår som så övertydligt fångade i vår tids nyliberala och ekonomistiska tanke-bubbla och språkräkt. Kod arkitekter gör en orealistisk och naiv matematisk övning från brommaträdgårdens och medelklassprivatekonomins perspektiv; Svenska bostäders Snabba hus-projekt lappar och lagar i en strukturellt trasig stads- och samhällsväv med nattständer nynnymodernism som inte förstår estetikens grundläggande betydelse i moderniteten; Utopia arkitekter tycker att kollektivhuset är värt att uppmärksammas som en nyhet.

Det är naturligtvis en stor förtjänst att vår nuvarande bostadspolitik sätts i sitt långsiktiga sammanhang. Denna utställning gör klart och utreder, men vi måste tänka själva. Om vi finner utställningen otillräcklig är det ett mått på oss själva. Men ingen utställning på ett statligt museum blir riktigt bra utan välriktade pek-pinnar. Magister Hallemar har redan med sitt koncept och huvudgrepp visat var han står, han hävdar politikens och det allmännas rätt och skyldighet. Urvalet och förklaringarna är välriktade och inte utan vinklingar. Men också där tros vi om vår vuxenhet och vår förmåga att behandla materialet självständigt. Tack magistern. Och tack staten. ■

